بۆچی تێدەکۆشین وە ئامانجمان چییە لە تێکۆشان

وەرگێڕاوە لە وتاری شرک الطاعە وانەی ١ شێخ ابو علی الأنباری تقبلە اللە، بە لابردنی هەندێک وتەکان

مەبەست وئامانجی یەکەم

بەندایەتی ونزیک بوونەوە لە الله تعالى

هەرووەک شاراوە نییە لێتان ئەوەیە کە جیهاد لە پێناو الله عز وجل پەرستشە وتەنانەت لە گەورەترین پەرستشەکانە، الله تعالى فەرمانی بە پێغەمبەرەکەی (ﷺ) کردووە بەم پەرستشە لەم ئایەتەدا کە الله تعالى دەفەرموویێت (فَقَٰتِلۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفۡسَكَۚ) [النساء: ٨٤] واتە: ئینجا لە پێناوی الله دا کوشتار وغەزا بکە ئەی پێغەمبەر (ﷺ) ئەگەر بە تەنها خۆیشت بیت، تۆ هەر لە هیدایەت وئەرکی خۆت بەرپرسیت.

جا لێرەدا جەنگ کردن فەرزە لەسەر رسول الله (ﷺ)؛
وە لە فەرموودەی (أبي هريرة - رضي الله عنه) کە ئیمامی بوخاری -رحمه الله- گێڕاویەتیەوە، دەڵێت:

پیاوێک هات بۆ لای پێغەمبەر ؛ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا کارێکم پێ بڵێ کە وەک جیهاد بێت [لە پاداشتدا]، فەرمووی: (دەستم ناکەوێت). کاتێک پرسیاری لێکردووە دەربارەی کارەکە بە دڵنیاییەوە پرسیاری لێکردووە لە دەربارەی پەرستشەکان جا پێغەمبەر (ﷺ) هیچ جۆرە پەرستشێکی دەست نەکەوت لەم پرسیارەدا (کارێکم پێ بڵێ هاوشێوەی جیهاد بێت فەرمووی: دەستم ناکەوێت، فەرمووی: ئایە دەتوانیت ئەگەر موجاهید دەرچوو ئەوا بچیتە مزگەوتەکەت وئینجا نوێژ بکەیت وماندوو نەبیت وبەرۆژوو بیت وبەربانگ نەکەیتەوە، وتی: جا کێ دەتوانێت ئەمە بکاتٚ).

مەبەست وئامانجی دووەم

ئەوەیە کە ئەو موجاهیدانە خەڵکی ناچار دەکەن کە تەنها بەندەی الله عز وجل بن،

چونکە الله عز وجل دەفەرمووێت:
(وَمَا خَلَقۡتُ ٱلۡجِنَّ وَٱلۡإِنسَ إِلَّا لِيَعۡبُدُونِ) [الذاريات: ٥٦]
واتە: بێگومان من جنۆکە وئادەمیزادم دروست نەکردووە تەنها بۆ ئەوە نەبێت کە من بپەرستن وفەرمانبەردارم بن.

کەواتە مەبەست وئامانج لە دروستکردنمان ئەوەیە کە بەندەی الله تعالی بین. جا ئەگەر سەرنج بدەی لەو شوێنەی تیایدا دەژیت یان بڕوانیتە هەندێک لە وڵاتەکان بۆت دەردەکەوێت چەندەیان بەندەی الله ـن وچەندەیان بەندەی شەیتانن، لێرەدا ڕۆڵی موجاهید وڕۆڵی جیهاد دێتە پێش کە کاربکات لەسەر دەرهێنانی ئەمانە لە بەندایەتی کردنی بەندەکان بۆ بەندایەتی کردنی الله تعالی، وە هەر ئەمە بوو
کە هاوەڵانی پێغەمبەر (ﷺ) دەیانوت لە هەندێک لەو گفتوگۆیانەی بەڕێوەچوو لە نێوان ئەوان وفارسەکان بەر لە جەنگ، کاتێک فارسەکان پرسیاریان لێ دەکردن: ئێوە چیتان هێناوە؟ جا هاوەڵانیش یەک وتەیان دەوت: هاتووین بۆ دەرهێنانی خەڵک لە بەندایەتی کردنی بەندەکان بۆ بەندایەتی کردنی پەروەردگاری بەندەکان، کە بە دڵنیاییەوە نەهاتبوون بۆ بانگەواز بەڵکو هاتبوون بۆ جەنگ کردن چونکە ئەوان لە ڕێگەی الله تعالی دا دەجەنگان

مەبەست وئامانجی دووەم

ئەوەیە کە ئەو موجاهیدانە خەڵکی ناچار دەکەن کە تەنها بەندەی الله عز وجل بن،

بە هەمان شێوە ئەم ئایەتە لە سورەتی (البقرة) هەروەک الله تعالی دەفەرموێت:

{ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ(٢١) ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ(٢٢) }
[البقرة]

واتە: ئەی خەڵکینە پەروەردگاری خۆتان بپەرستن، ئەو زاتەی کە ئێوە وپێشینانی ئێوەشی بەدی هێناوە، بۆ ئەوەی ڕێبازی خواناسی وتەقوا وپارێزکاری بگرنە بەر * هەر ئەو زاتە زەوی کردووە بە فەرش وجێگای نیشتەجێ بوون وژیان بۆتان، ئاسمانی وەک سەقفێک بەسەرتانەوە ڕاگیر کردووە، لە ئاسمانەوە ئاوی بۆ باراندوون، جا بەهۆیەوە جۆرەها بەرهەمی (درەخت وگژوگیای) بەدەرهێناوە تا ببێتە ڕزق ورۆزی بۆتان، کەواتە شەریک وهاوتا بۆ الله بڕیار مەدەن، کە خۆشتان دەزانن پەرستراو دەبێت بەدیهێنەر بێت.

مەبەست وئامانجی سێیەم

نەهێشتنی فیتنە

لە جیهاد لە ڕێگەی الله دا: فەرموودەی الله تعالی:
(وَقَـٰتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِۚ فَإِنِ ٱنتَهَوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) [الأنفال: ٣٩]
واتە: ئێوەش ئەی ئیمانداران دژ بە کافر وخوانەناسان بجەنگن تا فیتنە وشیرک نەمێنێت ودین وفەرمانبەرداریش هەر هەمووی بۆ الله بێت، جا ئەگەر بێ باوەڕان کۆڵ بدەن ووازبهێنن، ئەوە با بزانن بەڕاستی الله بینایە بە هەموو ئەو کار وکردەوانەی کە دەیکەن.

کەوایە مەبەستی سێیەم: ئەوەیە کە چەک هەڵبگریت برای بەڕێزم، وە ئامانجت لە چەک هەڵگرتنەکە نەهێشتنی فیتنە بێت، ئەمٚ فیتنەیەش لاناچێت تەنها بە جەنگ بەرپاکردن نەبێت، سەبارەت بە واتای فیتنە لەم ئایەتەدا ئیمامی ئەحمەد -رحمە الله- دەڵێت:

(فیتنە: واتە شیرک) بەڵام بە دڵنیاییەوە شاراوە نییە لێتان کە لە زمانی عەرەبدا شیرک لە واتاکانی فیتنە نییە لە هیچ حاڵەتێکدا، بەڵکو واتای فیتنە بریتییە لە تاقیکردنەوە وپاک وجیاکردنەوە وتووش بوون بە بەڵا وناخۆشی، ئەمانە واتاکانی فیتنەن، کەواتە چۆن ئیمامی ئەحمەد -رحمە الله- لە دەربارەی (وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة) دەڵێت تاوەکو شیرک نەمێنێت؟، چونکە واتای پێنجەم لە واتاکانی فیتنە بریتییە لە ئینسان خستنە بەردەم ئەشکەنجە وسزادان بۆ ئەوەی ناچار ببێت واز لە دینەکەی بهێنێت،

مەبەست وئامانجی سێیەم

نەهێشتنی فیتنە

وە بەڵگەش لەسەر ئەمە لە کیتابی الله عز وجل

(يَوۡمَ هُمۡ عَلَى ٱلنَّارِ يُفۡتَنُونَ) [الذاريات: ١٣]
،وە واتای (يفتنون): مەبەست لە دوچار بوونە، کەواتە لە واتاکانی فیتنە بریتییە لە پیشاندان وخستنەڕووی شتێک بۆ شتێک، بەڵام بەڵگە لەسەر ئەوەی کە واتای فیتنە ئەوەیە موسوڵمان سزاو وئازار بدرێت تاوەکو ناچار بکرێت پاشگەز بێتەوە لە دینەکەی ئەوا ئەم ئایەتەـی الله تعالى یـە:

(إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُواْ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ ثُمَّ لَمۡ يَتُوبُواْ) [البروج: ١٠]
وە تۆ دەزانیت کە لە ڕێگای فیتنەوە دەهاتن بۆ ئەو کەسانەی باوەڕیان بە الله عز وجلّ هێناوە ودەیانخستنە پێش ئاگرەکە لە خەندەقەکەدا جا ئەگەر پێداگر بووایە لەسەر دینەکەی ئەوا دەیانخستە ناو ئاگرەکەوە، وە ئەگەر پاشگەز بووبایەوە ئەوا وازیان لێ دەهێنا وبەڕەڵایان دەکرد.

مەبەست وئامانجی چوارەم

وشە وئاینی الله بەرز وبڵندترین بێت

لە هەمان ئایەتدا: (وَقَـٰتِلوهمۡ حَتَىٰ لَا تَكونَ فِتۡنَةٌ وَيَكونَ ٱلدِين كلهۥ لِلَّهِۚ)، کەواتە مەبەستی چوارەم لە هەڵگرتنی چەک وجیهاد کردن لە پێناو الله ـدا:

بریتییە لەوەی وشە وئاینی الله بەرز وبڵندترین بێت، بۆیە ڕازی نابین بە هیچ وشە وبەرنامەیەک هاوسەنگ بێت لەگەڵ وشەی الله عز وجل جا چ بگات بەوەی ڕازی بین کە بەرنامە ووشەی هیچ یەکێک لەسەرووی وتەی الله تعالی ـەوە بێت،

(وَيَكونَ ٱلدِين كلهۥ لِلَّهِۚ)، واتە ٩٩٪ بۆ الله بێت و ١٪ بۆ جگە لە الله بێت ئەوا جەنگەکە بەردەوام دەبێت، جا هەر کەسێک دەست بگرێت بە فەرمانی الله عز وجل ئەوا الله تعالی ئەو مەبەست وئامانجەی بح دەهێنێتە دی کە لەم ئایەتەدا باسی کردووە

(وَقَـٰتِلوهمۡ حَتَىٰ لَا تَكونَ فِتۡنَةٌ وَيَكونَ ٱلدِين كلهۥ لِلَّهِۚ)، جا ئەگەر وەڵامی فەرمانی الله عز وجل ـمان دایەوە بە دڵنیاییرو ئەم ئەنجامە دێتەدی بە ئیزنی الله تعالی، بۆیە تاکە چارەسەر بۆ حوکم کردن بە شەرعی الله عز وجل: جەنگ کردنە.
ئەوەی جێگرەوە بهێنێت وەک خۆپیشاندانەکان وهاوشێوەی ئەوانە ئەوە الله تعالی پاک وبێگەردە لەوەی شتێک لەسەر دەستیان ڕووبدات.
یاخود بە جێگرەوەی ئەفلاتونی -دیموکراسی- پەنا بە الله تعالی.
ئەم جۆرە کەسانە لە زەلیلترینی خەڵکین ناتوانن خۆشیان بپارێزن جا چ بگات بەوەی حوکم بکەن بە شەرعی الله عز وجل.

مەبەست وئامانجی پێنجەم

ڕزگارکردنی چەوساوەکان

مەبەستێکی تر لە جەنگان لە ڕیگەی الله بریتییە لەوەی لەم ئایەتەـی الله تعالی هاتووە:
(وَمَا لَكُمْ لَا تُقَـٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَـٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا) [النساء: ٧٥]
واتە: (ئەی ئیمانداران) ئەوە چیتانە وبۆچی ناجەنگن لە پێناوی ڕەزامەندی الله ورزگارکردنی لاوازکراو وچەوساوەکان، لەو پیاوان وئافرەتان ومنداڵانەی کە دەڵێن: پەروەردگارا تۆ ڕزگارمان بکە لەم شارەی کە خەڵکەکەی ستەمکارن ولەلایەن خۆتەوە پشتیوان ویارمەتیدەرێکمان بۆ ساز بکە.

کەوابوو الله عز وجل فەرمانمان پێدەکات بجەنگین لە پێناوی ئەودا تاوەکو ببینە هۆکارێک لە ڕزگارکردنی ئەم چەوساوانە لە سەرتاسەری زەوی، بەڵام چۆنیەتی ڕزگارکردن: ئەگەر دەستمان گرت بە فەرمانی الله عز وجل
(وَمَا لَكُمْ لَا تُقَـٰتِلُونَ)واتە: بجەنگن، ئەگەر دەستمان گرت بە فەرمانی الله عز وجل وجەنگایین دەشێت ببینە هۆکارێک لە ئاسانکردنی ڕێگا بۆ ئەم چەوساوانە بۆ ئەوەی بێنە لامان. ئەمە ڕێگەچارەی یەکەم.

ڕێگەچارەی دووەم: ئەوەیە بجەنگین لەگەڵ ئەو طاغوتـ ـە ستەمکارانەی ستەم لە چەوساوەکان دەکەن لە موحد ـان لەسەر زەوی پاشان ناچاریان بکەین بە هاتنە ناو اسلام جا بەمەش زیان وخراپەیان دووردەکەوێتەوە لە چەوساوەکان لەسەر زەویدا.

ڕێگەچارەی سێیەم: ئەوەیە بجەنگیت تاوەکو ئەوانە دەربهێنیت [ئەو طاغوت ـانە] وببیتە هۆکارێک لە ڕزگارکردنی چەوساوەکان لە موحد ـان.

مەبەست وئامانجی شەشەم

تۆقاندنی دوژمنانی الله عز وجل

جا جیهاد دەکەیت تاوەکو بیانترسێنیت الله عز وجل دەفەرمووێت:

(وَأَعِدواْ لَهم مَا ٱسْتَطَعْتم مِن قوَةٍ وَمِن رِبَاطِ ٱلْخَيْلِ ترْهِبونَ بِهِۦ عَدوَ ٱللَهِ وَعَدوَكمْ وَءَاخَرِينَ مِن دونِهِمْ لَا تَعْلَمونَهم ٱللَه يَعْلَمهمْۚ وَمَا تنفِقواْ مِن شَیْءٍ فِی سَبِيلِ ٱللَهِ يوَفَ إِلَيْكمْ وَأَنتمْ لَا تظْلَمونَ) [الانفال :٦٠]

واتە: هەتا بۆتان دەکرێ ولە توانا ووزەتاندایە چەک وجبەخانەی جەنگ و، ئەسپی چابوکی سوارییی -دژی دوژمنانی دینی الله- ئامادە بکەین ئەی باوەڕداران، دوژمنی الله ودوژمنی خۆتانی پێ بترسێنن، بێ لەوانیش ئەو دوژمنانەش بترسێنن ئێوە نایانناسن هەر الله چاک ئەیانناسێت، هەر شتێکیش لە ڕێگەی خوادا ببەخشن بە کامڵی الله دەیبژێرێ بۆتان وپاداشتی وەردەگرن وبە هیچ شێوەیەکیش ستەمتان لێ ناکرێت.

مەبەست وئامانجی حەوتەم

لابردنی هێزی کفر وگەیاندنی دینی ڕەحمەت

(ئەم دینە ڕەحمەتە وَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَـٰلَمِينَ) [الانبياء: ١٠٧]
وە فەرمووده‌ی الله تعالی: (وَمَآ أَرْسَلْنَـٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) [سبأ: ٢٨]
واتە: ئێمە هەر بۆیە تۆمان نارد ئەی محمد (ﷺ) کە بۆ تەواوی خەڵکانی جیهان ببیتە موژدەدەر وترسێنەر، بەڵام زۆربەی خەڵکی نازانن.

کەوایە ئەم دینە ڕەحمەتە، الله عز وجل ئەگەر بیویستایە ئەم دینە بگەیەنێت ئەوا دەیگەیاند جا لە ویستی ئەودا -سبحانە وتعالی- ئەوە بوو کە ئەمانەتی گەیاندنی ئەم دینە بکەوێتە ئەستۆی ئێمە بۆ لایەنەکانی تر، بۆ وڵاتەکانی تر، دانیشتن سوودی نییە...

پێغەمبەر (ﷺ) کاتێک پەیامەکەی پێ سپێردرا نەدەنوست، دایکمان خەدیجە -رضي الله عنها- پێی دەوت: ئایا ناخەویت ئەی پێغەمبەری خودا ؟ئەویش دەیفەرموو: (کاتی نووستن نەما ئەی خەدیجە)، ئەم دینە ڕەحمەتە، من وتۆش فەرمانمان پێکراوە ئەم ڕەحمەتە بگەیەنین بەو خەڵکە تاوەکو ببینە هۆکارێک لە ڕزگارکردنیان، الله تعالی دەفەرمووێت: (وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَـٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ) [آل عمران: ٨٥]
واتە: جا ئەوەی بێجگە لە ئاینی ئیسلام پەیرەوی هەر ئاینێکی تر بکات لێی وەرناگیرێت، لە قیامەتیشدا لە خەسارەتمەند وزەرەرمەندانە.

کەواتە لەسەر ئێمەیە بیگەیەنین.

مەبەست وئامانجی حەوتەم

لابردنی هێزی کفر وگەیاندنی دینی ڕەحمەت

سورة الأنفال - آیه ۳۹
وَقَٰتِلُوهُمۡ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتۡنَةٞ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِۚ فَإِنِ ٱنتَهَوۡاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ

شیخ الإسلام ابن تیمیة -رحمە الله- فەرموویەتی: 'ئامانجەکە ئەوەیە کە دین پێویستە هەمووی بۆ الله تعالی بێت بە تەنها، وە وتەی الله تعالی پێویستە بەرزترین بێت. وە وتەی الله تعالی ڕستەیەکە گشتگیرە کە ئاماژە دەکات بە وشەکانی الله تعالی کە لە کُتێبەکەیدا هاتووە. الله تعالی فەرموویەتی:

لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلَنَا بِٱلۡبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلۡنَا مَعَهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَأَنزَلۡنَا ٱلۡحَدِيدَ فِيهِ بَأۡسٞ شَدِيدٞ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعۡلَمَ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥ وَرُسُلَهُۥ بِٱلۡغَيۡبِۚ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٞ ٢٥
[٥٧:٢٥]

وە هەرکەسێك دووربکەوێتەوە لە کتێبی الله تعالی (قرآن) ڕاستدەکرێتەوە بە ئاسن. کەوایە باش مانەوەی ئەم دین ـە پشت دەبەستێت بە قرآن وە شمشێر.

وقد روى عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال : أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أن نضرب بهذا يعنى السيف من عدل عن هذا يعنى المصحف اه) جابر کوڕی عەبدوڵڵا -ڕەزای خوای لێبێت- گێڕاویەتیەوە کە پێغەمبەری خودا -صلّی الله علیه وسلم- فەرمانی پێکردین بەوەی کە بە شمشێر لەو کەسە بدەین کە لادەدات لە قورئان. مجموع الفتاوى ٢٨/٢٦٣